

Rzeszów, 05 września 2023 r.

Dr hab. Marcin JURGILEWICZ, prof. PRz
Politechnika Rzeszowska im. I. Łukasiewicza

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pana mgra Damiana Muszyńskiego
pt.: *Przygotowanie policjantów do reagowania na zdarzenie
o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”*

przygotowanej

pod kierunkiem naukowym Pana prof. dra hab. Waldemara Zubrzyckiego
oraz promotora pomocniczego Pana dra Marcina Nowaka

W wykonaniu uchwały nr 69/V/2023 Senatu Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie (aktualnie Akademii Policji w Szczytnie) z dnia 19 lipca 2023 r. w sprawie powołania recenzentów w przewodzie doktorskim Pana mgra Damiana Muszyńskiego przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej pt.: *Przygotowanie policjantów do reagowania na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”* przygotowanej pod kierunkiem naukowym Pana prof. dra hab. Waldemara Zubrzyckiego oraz promotora pomocniczego Pana dra Marcina Nowaka z oceną pozytywną oraz wnioskiem o przeprowadzenie dalszych czynności przewodu doktorskiego zmierzających do nadania Panu mgr. Damianowi Muszyńskiemu stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

1. Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej

Problem, którego podjął się Doktorant w rozprawie doktorskiej, pomimo celowego zawężenia tytułu opracowania sprowadzającego się do jednej z praktycznych aktywności policjantów, zdaje się mieć nie tylko istotne znaczenie dla pracy policyjnej, ale też pośrednio dla całego społeczeństwa. Sam bowiem w sobie zamysł ustawodawcy powołujący do życia Policję kierunkuje działalność tej formacji ku służbie społeczeństwu oraz zapewnianiu bezpieczeństwa ludzi i utrzymywania bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego. Istotne więc w realizacji tego celu jest właściwe przygotowanie policjantów do służby w państwie, a przygotowanie policjanta do reagowania na wyjątkowe zdarzenia, czy jak przyjęte w tytule rozprawy doktorskiej na okoliczność zdarzeń o charakterze „aktywny strzelec” / „aktywny zabójca” nie tylko ma znaczenie praktyczne, ale także warte jest zainteresowania z perspektywy naukowej. I jak słusznie zauważył Doktorant, dla formacji odpowiedzialnych za zapewnianie bezpieczeństwa, atak „aktywnego strzelca” / „aktywnego zabójcy” charakteryzujący się nieprzewidywalnością oraz bardzo dużą dynamiką działania niesie wiele problemów nie tylko w aspekcie zapobiegania, czy definiowania, ale także reagowania w przypadku jego zaistnienia (s. 6.). Podjęty zatem przez Doktoranta problem badawczy w dysertacji naukowej stanowi interesujące wyzwanie naukowe, którego zamysłem stało się ukazanie sposobu realizowania przygotowania funkcjonariuszy Policji do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec” / „aktywny zabójca” (s. 10-11).

Rozprawa doktorska jest zatem oryginalnym opracowaniem naukowym wychodzącym naprzeciw aktualnym problemom w badanym zakresie pozwalając uzupełnić naukowy obszar dotyczący praktycznych aspektów szkolenia funkcjonariuszy Policji do zdarzeń wyjątkowych, jakim jest atak „aktywnego strzelca” / „aktywnego zabójcy”, co potwierdza sama w sobie lektura dysertacji naukowej.

2. Ogólna charakterystyka rozprawy doktorskiej

Recenzowana dysertacja naukowa konstrukcyjnie została przygotowana w poprawny sposób. Treść opracowania obejmuje 141 stron i składa się z kilku części: wstępu (s. 3-4), czterech rozdziałów (s. 5-112), zakończenia (s. 113-115), bibliografii (s. 116-126), która obejmuje wykorzystane do opracowania dysertacji: publikacje naukowe, akty normatywne, źródła internetowe oraz inne dokumenty, jak też spis rysunków, tabel, wykresów oraz fotografii, jak również załączników 1-4 dotyczących programu nauczania na kursie specjalistycznym dla policjantów pierwszych reagujących na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca” i wzorów kwestionariusza ankiety, wywiadu eksperckiego i wywiadu walidacyjnego (s. 127-141).

3. Ocena metodologiczna i merytoryczna rozprawy doktorskiej

Przedmiot badań w dysertacji naukowej został sprowadzony do ukazania elementów, procesów, obiektów i zjawisk dotyczących sposobu przygotowania teoretyczno-praktycznego policjantów do reagowania na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”. Głównym celem badań stało się wskazanie kierunków ulepszenia przygotowania policjantów do reagowania na tego rodzaju zdarzenia. Z kolei główny problem badawczy ujęto w pytaniu o sposób realizacji przygotowania policjantów do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”, który został uzupełniony o problemy szczegółowe w postaci pytań o postrzeganie przez policjantów tego zjawiska; o specyfikę reagowania policjantów na miejscu tego rodzaju zdarzenia; o sposób przygotowania policjantów do reagowania w takich sytuacjach, jak również o potrzebę oraz kategorię zmian, jakie należałoby wprowadzić, aby policjanci byli właściwie przygotowani do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca” (s. 9-12).

Doktorant określił także hipotezę główną przyjmując założenie, że *zapewnienie odpowiedniego przygotowania funkcjonariuszy polskiej Policji, do reagowania na zdarzenie „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca” wymaga złożonych działań, polegających na wprowadzeniu zmian obejmujących obszary proceduralne, szkoleniowe oraz sprzętowe. Uzupełnieniem hipotezy głównej są cztery hipotezy szczegółowe obejmujące założenia, że funkcjonariusze polskiej Policji nieprawidłowo postrzegają zjawisko „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”, niewłaściwie interpretując związane z nim zagrożenia oraz zadania, jakie stoją przed funkcjonariuszami Policji. Jednocześnie, nawet przy prawidłowym rozumieniu zjawiska, wśród policjantów panuje błędne przekonanie, że rozwiązanie tego typu sytuacji leży w kompetencjach tylko i wyłącznie funkcjonariuszy pododdziałów kontrterrorystycznych Policji (1); specyfika reagowania polskich policjantów oparta jest na standardowych procedurach, które nie są adekwatne do specyfiki zagrożeń, a tym samym nieskuteczne, stwarzając niebezpieczeństwo zarówno dla ofiar zdarzenia, jak też reagujących na nie policjantów (2); funkcjonariusze polskiej Policji przygotowywani są do reagowania w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca” w ramach szkoleń i doskonalenia zawodowych, centralnych oraz lokalnych w sposób niewystarczający zarówno w aspekcie ilościowym, jak i jakościowym (3); niezbędne zmiany, jakie należy wprowadzić, aby policjanci byli właściwie przygotowani do podejmowania skutecznych działań jako pierwsi reagujący w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”, obejmować powinny swym zakresem takie obszary, jak edukacja policjantów, umiejętności taktyczne, wyposażenie, odpowiednie procedury, współpraca z innymi służbami i formacjami oraz ze społeczeństwem, w drodze prowadzonych przez nich działań edukacyjnych (4) (s. 13).*

Zważywszy na powyższe można stwierdzić, że określone przez Doktoranta zarówno przedmiot, jak również cele i hipotezy badawcze są prawidłowe, a co istotne znalazły merytoryczne uzasadnienie i potwierdzenie w sformułowanych wnioskach.

Natomiast wśród metod i technik badawczych, które Doktorant zastosował w rozprawie doktorskiej znalazły się zarówno metody teoretyczne, jak również empiryczne. Doktorant za wiodącą metodę teoretyczną przyjął analizę danych pochodzących z piśmiennictwa naukowego, aktów normatywnych, źródeł medialnych, zaś ich uzupełnieniem były metody pomocnicze tj.: porównanie, uogólnianie, czy wnioskowanie.

Z kolei wykorzystując metody empiryczne Doktorant zastosował jako główną – sondaż diagnostyczny używając technikę ankietowania kwestionariuszem, który zadedykował grupie 450 respondentów – słuchaczom Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie (aktualnie Akademii Policji w Szczytnie), a jako metodę pomocniczą – metodę obserwacyjną (s. 14-15).

Wyniki przeprowadzonych przez Doktoranta badań pozwoliły sformułować wnioski, z których wynika przede wszystkim, że system szkolenia Policji zarówno na poziomie kształtowania, jak i doskonalenia umiejętności funkcjonariuszy do reagowania na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”, wymaga działań naprawczych, głównie przez wzgląd na niewystarczającą liczbę godzin umożliwiającą przygotowanie policjantów do działań w ww. charakterze. Z kolei w oparciu o przywołane przykłady ataków „aktywnego strzelca”/„aktywnego zabójcy” Doktorant wykazał, że tego typu sprawcy zazwyczaj wybierali swoje ofiary losowo działając w miejscach publicznych, w których ofiary znajdowały się w niekorzystnym położeniu, a ataki pojawiały się z zaskoczenia i nacechowane były dużą dawką agresji oraz towarzyszącej jej dynamice działań sprawców. Jak wskazał Doktorant „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca” to przykład agresora, który przez fakt braku formułowanych żądań oraz niemożności podjęcia z taką osobą negocjacji realizuje czyn zabroniony. Tym samym taka sytuacja wymaga odpowiedniego przygotowania wszystkich przedstawicieli służb mundurowych, a głównie funkcjonariuszy Policji, aby skutecznie przeciwdziałać takiemu zamachowcy (s. 112-114).

Warstwa metodologiczna rozprawy doktorskiej została opracowana w sposób poprawny, z kolei poszczególne wątki badawcze są jasne i logicznie usystematyzowane ukazujące istotę badanego zjawiska, zatem z metodologicznego punktu widzenia rozprawa doktorska została przygotowana na poziomie zadowalającym.

Warstwa merytoryczna rozprawy doktorskiej ujęta została w poszczególnych rozdziałach i zakończeniu.

I tak, rozdział pierwszy (s. 5-15) dotyczący metodologicznych podstaw rozprawy obejmuje opis sytuacji problemowej uzasadniającej podjęcie badań, w którym sformułowano przedmiot, cele, hipotezy badawcze oraz założenia i ograniczenia badawcze, jak też metody i narzędzia badawcze wykorzystane w dysertacji naukowej.

Rozdział drugi (s. 16-54) poświęcono rozważaniom dotyczącym znaczenia pojęcia „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”, jak również ukazaniu opinii funkcjonariuszy Policji co do postrzegania tego zjawiska. W rozdziale tym Doktorant na podstawie uprzednio przeprowadzonych badań ankietowych stwierdził, że szczególnie istotna zdaje się być potrzeba zorganizowania, w ramach doskonalenia zawodowego centralnego, specjalistycznego kursu dla tzw. pierwszych reagujących funkcjonariuszy, podejmujących działania w obliczu ataku masowego zabójcy jakim jest „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”.

W rozdziale trzecim (s. 55-89) rozprawy doktorskiej Doktorant ukazał przykłady wybranych ataków „aktywnych strzelców”/aktywnych zabójców” w Polsce i na świecie. W rozdziale tym zaprezentowano tego rodzaju zdarzenia, które miały miejsce w: Liceum Ogólnokształcącym w Littleton, Instytucie Politechniki i Uniwersytetu Stanowego w Blacksburg, Domu opieki i rehabilitacji w Carthage, jak również w Galerii handlowej „Vivo” w Stalowej Woli oraz Szkole Podstawowej nr 1 w Brześciu Kujawskim.

W rozdziale tym Doktorant zaprezentował interesujące wnioski, z których wynika, że omawiane zdarzenia posiadają wspólne cechy niezależnie od miejsc ich wystąpienia, jak i narodowości, wieku oraz płci sprawców i ofiar. Z kolei same działania realizowane są z zaskoczenia i charakteryzują się szczególną agresją i bezwzględnością sprawców wobec swoich ofiar – zarówno mężczyzn, jak i kobiet, czy dzieci. Z kolei zachowanie ofiar poszczególnych zdarzeń mające również pewne podobieństwa polegają głównie na późnym rozpoznaniu zagrożenia i niewłaściwej interpretacji huków wystrzałów bądź psychicznym wypieraniu tego co się dzieje w danej chwili (s. 88).

Natomiast rozdział czwarty (s. 90-112) poświęcony został propozycjom rozwiązań mogących mieć wpływ na przygotowanie funkcjonariuszy Policji do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec” / „aktywny zabójca”, w którym ukazano m.in. kurs specjalistyczny dla policjantów pierwszych reagujących na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec” / „aktywny zabójca”, przygotowanie policjantów do sprawowania funkcji edukacyjnych i kształtowania odpowiednich postaw w sytuacji ataku „aktywnego strzelca” / „aktywnego zabójcy”, jak również walidacja rozwiązań dedykowanych dla policjantów pierwszych reagujących na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec” / „aktywny zabójca” w opinii ekspertów.

Zakończenie (s. 113-115) rozprawy doktorskiej obejmuje ogólne wnioski Doktoranta, w których odniósł się do zakreślonych problemów, celów oraz hipotez badawczych, przy czym kluczowe stało się podkreślenie, że jednym z najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego są „aktywni strzelcy” / „aktywni zabójcy”, a tego typu przestępstwo wymaga natychmiastowej odpowiedzi, zarówno ze strony ofiar, jak i funkcjonariuszy, tym samym wymaga to odpowiedniego przygotowania wszystkich uczestników działań, którzy przeciwstawiają się „aktywnemu strzelcy” / „aktywnemu zabójcy”.

Recenzowana rozprawa doktorska przy jej pozytywnej ocenie w całości zarówno z metodologicznego, jak też merytorycznego punktu widzenia skłania recenzenta do sformułowania pewnej uwagi.

I tak, w rozdziale czwartym dotyczącym propozycji rozwiązań mogących mieć wpływ na przygotowanie policjantów do podejmowania skutecznych działań w sytuacji o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca” Doktorant mógł poddać analizie krytycznej obowiązujące rozwiązania normatywne natury prawnokarnej, które znajdują zastosowanie w przypadku, gdy dochodzi do tego rodzaju zdarzeń, jak również sankcję, która zdaniem Doktoranta byłaby adekwatna do wymierzenia „aktywnemu strzelcowi”/„aktywnemu zabójcy”. Poglądy Doktoranta w tej kwestii stanowiłyby cenne uzupełnienie przeprowadzonych badań, tym samym liczę na zajęcie stanowiska przez Pana mgra Damiana Muszyńskiego, że podczas obrony publicznej wyrazi pogląd w tej materii. Jednakże poza powyższą uwagę, nie formułuje innych zastrzeżeń do przeprowadzonego toku wywodów w rozprawie doktorskiej.

4. Ocena redakcyjna rozprawy doktorskiej

Recenzowana dysertacja naukowa autorstwa Pana mgra Damiana Muszyńskiego została opracowana w sposób poprawny tak pod kątem językowym, jak też graficznym. Czytelny język, którym posłużył się Doktorant w pracy, jak też zamieszczone w treści tabele, rysunki, wykresy oraz fotografie pozwalają stwierdzić, że rozprawa doktorska, pomimo zdarzających się wyjątkowo drobnych uchybień technicznych tzw. literówek jest przykładem dobrego warsztatu redakcyjnego.

5. Wniosek końcowy

Recenzowana rozprawa doktorska autorstwa Pana mgra Damiana Muszyńskiego pt.: *Przygotowanie policjantów do reagowania na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”* przygotowana pod

kierunkiem naukowym Pana prof. dra hab. Waldemara Zubrzyckiego i promotora pomocniczego Pana dra Marcina Nowaka stanowi przykład opracowania naukowego posiadającego wysoką wartość metodologiczną, jak też merytoryczną, co uzasadnia jej pozytywną ocenę. Opracowanie ma charakter oryginalny, a jego treść stanowi cenne uzupełnienie dorobku naukowego w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie dopełniając obszar praktycznych aspektów działań funkcjonariuszy Policji, których aktywność ukierunkowana jest na zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w państwie.

Podsumowując, stwierdzam że recenzowana rozprawa doktorska autorstwa Pana mgra Damiana Muszyńskiego pt.: *Przygotowanie policjantów do reagowania na zdarzenie o charakterze „aktywny strzelec”/„aktywny zabójca”* przygotowana pod kierunkiem naukowym Pana prof. dra hab. Waldemara Zubrzyckiego i promotora pomocniczego Pana dra Marcina Nowaka stanowiąc oryginalne i interesujące opracowanie naukowe spełnia warunki określone w treści ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595 ze zm.) w zw. z art. 179 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1669 ze zm.), tym samym wnoszę o dopuszczenie Pana mgra Damiana Muszyńskiego do publicznej obrony.

